

העם

מי הפיל את הממשלה?

האם היו אלה מטוסים האפ"י, או כתב של עיתון דתי, שגרמו להתפטרות הממשלה?

בדבריהם עשור יכתבו. יהיו ודאי עוד חילוקי-דעות לגבי מה שגרם בדיוק לנפילת ממשלת יצחק רבין. אחרי 928 ימי כהונה.

לכאורה גרמו לכך מטוסים האפ"י האמריקאים הראשונים, שהגיעו לישראל כמה שעות מאוחר יותר מכפי שתוכנן. אמר על כך הסטיריקון מאיר עזיאל: "האפ"י הוא מטוס יותר מהיר ממחירות הקול, אבל יותר איטי ממחירות כניסת השבת". ואילו עזר וייצמן פסק: "האפ"י הוא מטוס יירוט כה מעולה, שהוא מסוגל לירות ולהפיל אפילו ממשלה".

באופן מעשי, האיש שגרם להתפטרות ממשלת רבין השבוע הוא ישראל קצובר, הר"ב הצבאי של יומון פועלי אגודת-ישראל, כהן שערס.

סיבה טיפישית. קצובר, אדום השיער, המשמש גם כמזכיר הפרלמנטרי של פועלי אגודת-ישראל, הוא הראשון שהיה מודאג מכך שטכס קבלת פני המטוסים, עלול לגרורם לו לחילול השבת.

המטוסים אומנם עמדו להגיע לפני כניסת השבת, אבל קצובר דאג איך יחזור בזמן ממקום הטכס לביתו, לפני כניסת השבת. נרגש טילפן קצובר למפקד חיל-האוויר, האלוף בני פלד, כדי שזה יפתור את בעייתו. פלד השחצן, סרב אפילו לדבר עימו. ייתכן שהוא האיש שגרם בכך לגפוף לממשלה.

קצובר, שנעלב מחסור התייחסותו של האלוף פלד אליו, מיהר להזעיק את הרב קלמן כהנא. מנהיג פא"י, כדי שזה יתיריע נגד חילול השבת. בשלב זה היה צה"ל מוכן כבר להטיס את קצובר במסוק מיוחד לביתו. אבל היה כבר מאוחר. מכאן ואילך התגלגלו הדברים ככדורי שלג שלא ניתן לעצרו. ייתכן שהסיבה להתפטרות הממשלה היתה טיפישית, אבל טיפישות, לפעמים, כולה להועיל יותר מי מעשי חכמים-בעיני-עצמם.

מיפלות

ארוכה הדרך לקלפי

כך נראית התמונה

בראשית מערכת

הבחירות, 1977

במסמתי, ללא כהנה מוקדמת, נכנסה המדינה לעידן הבחירות.

בראשית השבוע ניראו הבחירות רחוקות. הן הסתמנו באופק, אך הזמן לא דחק. וכל המיפלות פתחו בהכנות קדחתניות לקראתן. זו היתה תמונת ההיערכות השבוע, בראשית המירוץ.

המערכת: אין כימעט ספק כי יצחק רבין יעמוד בראשו, וכי ישתדל ללכת לבחירות כמי שמסוגל לפעול למען השלום, מבלי לזרות על ביטחון המדינה. ברור גם כי המערך לא יתפלג. מפ"ם לא תפרוש, כאשר מיפלות-העבודה תבסס את מערכת-הבחירות שלה על נושא הר"ב. מה גם שפרשיה מפ"ם של המערך בבני-סבות הקיימות, תתואר, בידי מתנגדיה, כסלילת הדרך לפני הפאשיון והתמוטטות תנועת-העבודה.

הליכוד ייכנס לבחירות במצב קשה. התחייבות הרות להחזיר השנה קרוב ל-20 מיליון ל"י לנושיה תחבל קשה פי-מאמץ הכספי. אולם הליכוד יתארנן כרגיל ויילך לבחירות תחת דיגלו של רבן מנתח בגין, שיתרע כי המערך של רבין מביא לחלוקת-הארץ מחדש. כמו המערך, יהיה גם לליכוד אינטרס למקד את הבחירות בנושאי השלום וארץ-ישראל השלמה. המרכז החופשי נמצא במצב הר"ב קשה ביותר. כמו תמיד, טעה שמואל תמיר בעיתוי מלחכתו. אין לו כל אפי-

פועט שעברה פרש תמיר מחרות בדיוק לפני מילחמת ששת-הימים, שהכניסה את גח"ל לממשלה.

רבין מסיר את הכיפה

ה שמש נטתה לשקוע בלילה השבת, כאשר אמר הרמטכ"ל רביאלוף מרדכי גור, את המישפט שהיכה גלים: "מדינת ישראל עם האפ"י היא מדינה אחרת!" אמר - ולא ידע כה הוא אומר. מעורם דא התאמת מישפט במהיר רות כה רבה ומרהימה. כי מאותו רגע עצמו אכן הפכה מדינת-ישראל מדינה אחרת.

וזאת בצורה שאיש מן הנוכחים, וביכולת ראשיה-הממשלה, לא חלם עליה באותו רגע.

שרשרת של אידיויזם

כ מו הרבה תהליכים חשובים בחיי המדינה, גם זה התחיל בשרשרת של עניינים של מהיכר, כשאיש מן המשרתתים בהם לא הבין לאן מובילה התנהגותו. ראשיה-הממשלה, יצחק רבין, החליט לקיים טכס צה"ל-ממלכתי לכבוד בואם של המטוסים החדשים, שכל אחד מהם עולה יותר מאוניברסיטה, בית-חולים או בית-ספר מקיף.

היתה זו החלטה תמימה, כמו החלטות רבות, צמחה גם זו על רקע הסיכסוך-התחרות בין יצחק רבין ושימעון פרס. פרס החליט שהמטוסים יתקבלו בטכס צנוע וסודי. סיבת ההחלטה: פרס ידע כי לא ימצא בארץ בעת המאורע, ביגלל אותה סיבה עצמה החליט יצחק רבין, ברגע האחרון, שהטכס יהיה גדול ופומבי. אי-אפשר היה לעמוד מול הפיתוי לקיים טכס כזה כאשר התן-השימחה יהיה הוא עצמו, בעוד ששר-הביטחון נמצא הרחק מעבר לימים.

מישחק תמים זה התקיים סמוך לכניסת השבת, אילו חשב על כך מישוה פעמיים אפשר היה גם לקיימו ביום א'. איש לא היה בודק בקפדנות מתי בדיוק נגדו הגלים לראשונה באדמת-הקודש. אבל איש לא חשב על הסכנות אפשריות. במדינת-ישראל, מטוס-קרב קדושים מן השבת, כאשר נודע כי הטכס גרם - או עקרו היה לגרם, במאמץ של דימי יון - לחילול שבת, התעוררו הר"ב שאלות השיגרתיות: איך, למה, הריכזר, אך איש לא היה עושה מזה עניין גדול - דוגל שונמית אלונה.

עם כניסת שנת-הבחירות, נמצאת אלונה במצב גואש. התיקיות הגדולות, שנקשרו בה ערב הבחירות האחרונות, התבררו כחברת-הממשלה, היתה גנוחה. כחברות-כנסת, היתה עלובה. סיעתה הקטנה התפלגה פעמיים. עם הופעת יגאל ידין ותנועת שינוי בורר, היה ברור כי לא תהיה בקרוב אלא אפיזודה פוליטית שחלפה, בייאוש, מונכה אלונה, להיאחז בכל קש כדי להשיג מעט פידסומת אישית בכלייה-התיקשות. השיטה הבדוקה: לעשות צרות.

כאשר החלו הדתיים הקיצוניים למרמר על חילול-השבת שהיה כרוך - כביכול - בטכס קבלת המטוסים, ראתה אלונה הזדמנות לעצמה לחסוף כמה שניות בטל-וויזיה. היא מחתה על חילול השבת, הטיעון שלה היה בגדר אידיויזם טהור. אך הפעולות הצליח: הגנתה של אתאיסטית מושבעת כמותה על השבת היתה ידיעה פיקנטית, והביאה להקרנת דיוקנה על המסך הקטן. גם אלונה לא יכלה לנחש מה

יצחק רפאל בור כרה ויחפרו

תהיה התוצאה של התעלול. כאשר נוכחו הדתיים הקיצוניים לדעת כי גם אלונה הצטרפה למחאתם, הם הגישו הצעת אי-אמון בכנסת. חשי-בונם: אם אלונה מתנגדת לחילול-השבת, ותצביע נגד הממשלה, לא יוכלו אנשי המפד"ל להצביע בעד הממשלה, מבלי להכיר את עצמם בעיני בוחריהם.

וכך היה. כאשר הגיעה ההצעה להצבעה, נגררו אנשי השמאל, וביכולתם ר"ב ומוקד. אחרי הצעת אי-האמון של איש פועלי-אגודת-ישראל קלמן כהנא, אחד הח"כים הקיצוניים ביותר של ארץ-ישראל השלמה, צעירי המפד"ל תימרו את מיפלותם והשיגו החלטה להימנע. יצחק רפאל, שביקש להציל את יוקרתו הירודת במיפלותה, ניצל את ההזדמנות באופן ציני כדי להופיע כאיש-המצפון הבלתי-מתפשר. רק יוסף בורג, שהוא פיקח יותר, ראה את הגולד והצביע בעד הממשלה.

הימנעות המפד"ל היתה בגדר חוצפה תהומית. היתה זו התגרות גלויה ביצחק רבין. לא רק מבחינה מישפטית, אלא גם מבחינה מוסרית-ציבורית דרושה מידה גדושה של עזות-מצח למי שנמנע מלהביע אמון בממשלה שהוא עצמו חבר בה. אולם רפאל וצעירי המפד"ל היו בטוחים